

**Sprawozdanie z efektów pracy
organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za rok 2023**

**Sprawozdanie opracowano zgodnie
z art. 76 ust. 4 pkt 15 i art. 180 pkt 1
ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**

Za opracowanie odpowiedzialna:
Dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie
w Wodzisławiu Śląskim

Spis treści

Wstęp	str. 3
I. Zadania z zakresu pieczy zastępczej	str. 4
II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	str. 13
III. Organizowanie rodzinnej pieczy zastępczej i wsparcia specjalistycznego	str. 39
IV. Realizacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej	str. 58
V. Potrzeby w zakresie pieczy zastępczej na rok 2024	str. 64
VI. VI. Dobre praktyki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	str. 65

Wstęp

Za tworzenie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej odpowiedzialny jest Starosta, który wykonuje zadania w zakresie pieczy zastępczej za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, które Zarządzeniem Starosty Wodzisławskiego Nr 84/2011 z dnia 21 października 2011 r. zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W związku z powyższym zgodnie z art. 76 ust. 3 w strukturze organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należało wyodrębnić Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej do zadań, którego należy udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym, dzieciom umieszczonym w tych rodzinach i wychowankom pieczy zastępczej.

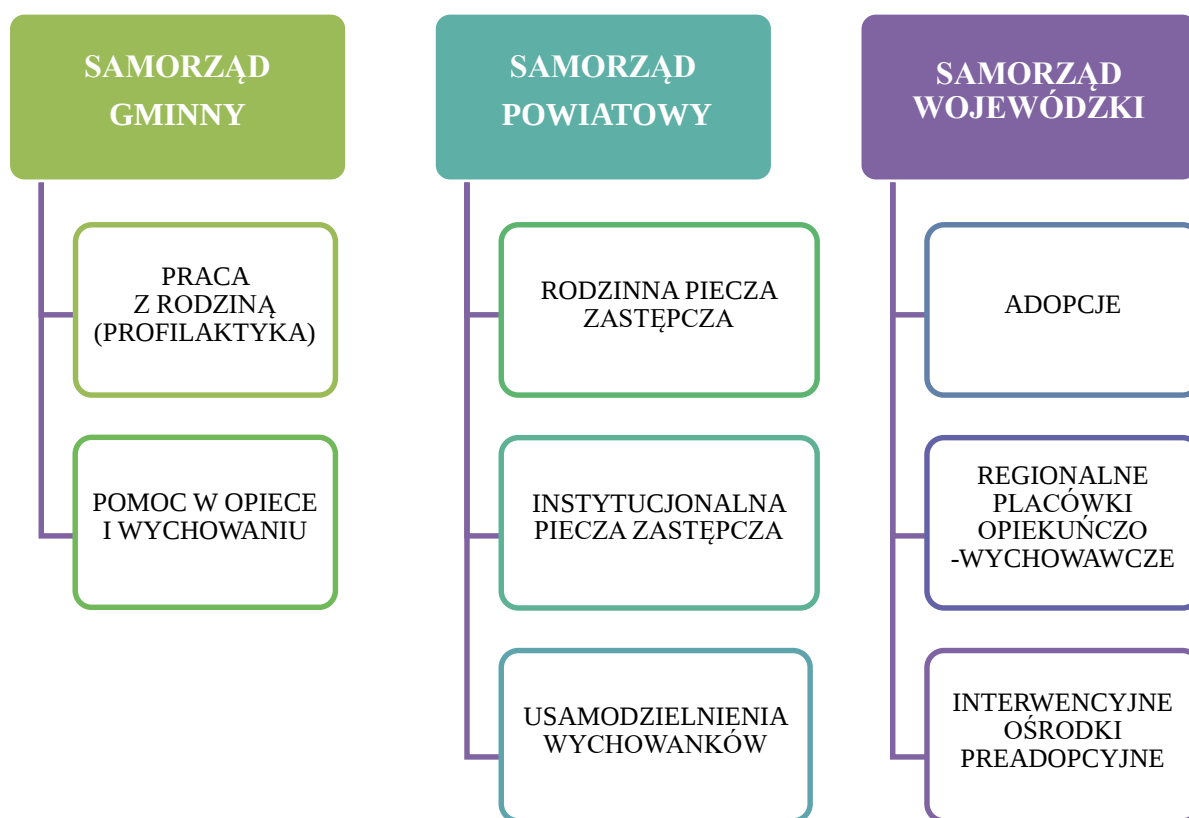
Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim ukierunkowane są na potrzeby i dobrostan powierzonych opiece dzieci.

Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim wykazują zaangażowanie i profesjonalne, kreatywne podejście do realizowanych działań skutkujących zapewnieniem optymalnych warunków opieki i rozwoju dzieciom pozbawionym właściwej opieki.

I. Zadania z zakresu pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, między innymi podzieliła kompetencje między samorząd gminny, powiatowy i wojewódzki.

Rysunek 1 Podział zadań na szczeble samorządowe

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do podstawowych zadań powiatu w zakresie pieczy zastępczej należy organizowanie opieki i wychowania dzieci poza środowiskiem biologicznym, zarówno w formie rodzinnej jak i instytucjonalnej, a także przyznawanie

określonych w ustawie świadczeń, pomocy finansowej i wsparcia dla wychowanków opuszczających różne formy pieczy zastępczej.

1. Zadania Powiatu z zakresu pieczy zastępczej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Zgodnie z art. 180 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu w zakresie pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia

dziennego o zasięgu ponadgminnym,

6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego,

7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

a) grup wsparcia,

b) specjalistycznego poradnictwa,

8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,

9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,

10) wprowadzanie danych do rejestru, o których mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie,

11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,

12) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo - wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

- b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo -wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo -wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo -wychowawczych typu rodzinnego,
- 13) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo -finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego w odpowiednich terminach,
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstawaniu założeń dotyczących odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy ponadto:

- 1) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 2) finansowanie pobytu w pieczy zastępczej dzieci cudzoziemskich mających miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:
 - a) zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
 - b) uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

2. Zadania Zarządu Powiatu

Zarząd Powiatu sprawuje kontrolę nad organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo - wychowawczymi. Zarząd może upoważnić, w formie pisemnej, do sprawowania kontroli członka zarządu powiatu, pracownika urzędu albo kierownika jednostki organizacyjnej powiatu. Czynności kontrolnych nie może wykonywać koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Zarząd Powiatu ma prawo do:

- 1) żądania informacji, dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania kontroli,
- 2) wstępu w ciągu doby, w tym w porze nocnej – w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka do obiektów i pomieszczeń kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka w których wykonywane są ich zadania,
- 3) przeprowadzania oględzin obiektów, składników majątku kontrolowanej jednostki oraz przebiegu określonych czynności objętych obowiązującym standardem,
- 4) przeprowadzania oględzin obiektów, w których kontrolowana rodzina zastępcza lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka sprawują pieczę zastępczą,
- 5) żądania od pracowników kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka udzielenia informacji w formie ustnej lub pisemnej w zakresie przeprowadzanej kontroli,
- 6) obserwacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

7) przeprowadzania indywidualnych rozmów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, w tym zasięgania opinii dzieci, z uwzględnieniem ich wieku, możliwości intelektualnych oraz stopnia dojrzałości poznawczej.

3. Zadania Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,

- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą,
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny

zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,

15) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,

16) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,

17) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,

18) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku,

19) wprowadzanie danych do rejestru dotyczących pieczy zastępczej, ich aktualizacja i usuwanie.

4. Zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w celu objęcia pomocą i wsparciem rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka na ich wniosek. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej może objąć wsparciem i pomocą nie więcej niż 15 rodzin.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, wsparcia udziela specjalista pracy z rodziną lub specjalista pracy socjalnej.

II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Podstawowe formy pieczy zastępczej to: rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kładzie nacisk na ograniczenie roli placówek opiekuńczo – wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej. Dla dziecka, które jest pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się rodziny zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do instytucjonalnej pieczy zastępczej.

1. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza to system, w skład którego wchodzi spore krewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze, w tym: rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i rodziny zawodowe specjalistyczne oraz rodzinne domy dziecka.

Rodzina zastępcza sprawuje bieżącą pieczę nad dzieckiem zapewniając mu całodobową opiekę i wychowanie, a w szczególności dostęp do świadczeń zdrowotnych, właściwej edukacji i wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych, możliwość rozwoju uzdolnień i zainteresowań, a także zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych i religijnych. Jeżeli sąd nie postanowi inaczej, dziecko przebywające w pieczy zastępczej ma prawo do kontaktu z rodzicami lub innymi członkami rodziny.

Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą wstępni i rodzeństwo dziecka. Dzięki temu, w sposób naturalny podtrzymywane są więzi rodzinne, a jednocześnie dzieci pozostają w swojej dalszej, ale biologicznej rodzinie. Umieszczenie w takim środowisku jest priorytetowe, o ile jest zgodne z dobrem dziecka.

Rodziny zastępcze niezawodowe tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem lub krewni nie będący wstępnymi i rodzeństwem dziecka. W rodzinie niezawodowej w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 wychowanków. Jedynie za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej jest dopuszczalne umieszczenie większej liczby dzieci. Niemniej jednak dotyczy to umieszczenia rodzeństwa.

Rodziny zastępcze zawodowe w tym:

1) pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem; umieszcza się w nich dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

2) specjalistyczne rodziny zastępcze – umieszcza się w nich w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci skierowane

na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, a także małoletnie matki z dziećmi.

W rodzinie zastępczej zawodowej, podobnie jak w niezawodowej, w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 wychowanków, a umieszczenie większej liczby dzieci (rodzeństwa) wymaga zgody rodziny zastępczej i pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Z zawodową rodziną zastępczą zawierana jest umowa na okres co najmniej 4 lat.

Rodzinny dom dziecka może stworzyć małżeństwo lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W rodzinnym domu dziecka tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 8 wychowanków. W razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. W tej formie opieki wychowywane są dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwiające jest wspólne wychowanie się liczego rodzeństwa. Z prowadzącym rodzinny dom dziecka, starosta zawiera umowę na okres co najmniej 5 lat.

Rysunek 2 Model rodzinnej pieczy zastępczej

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- **placówki opiekuńczo - wychowawczej** prowadzonej przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania w tym:
- **placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego** - zadaniem placówki jest zapewnienie całodobowej opieki, zaspokojenie indywidualnych potrzeb dziecka, zapewnienie zajęć wychowawczych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych i terapeutycznych,

- placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego – zadaniem placówki jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej. W szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. Do tego rodzaju placówki przyjmuje się dzieci: na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej lub umieszcza się dziecko w trybie nagłym na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno - terapeutycznego – zadaniem placówki jest opieka nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W wyżej wymienionych formach są

umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

- **placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego** - wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu. W placówce typu rodzinnego nie może przebywać więcej niż 8 dzieci, lub osób, które uzyskały pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

System instytucjonalnej pieczy zastępczej uzupełniają jednostki, których prowadzenie należy do zadań własnych samorządu województwa, tj.:

- **regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne** - umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia, wymagający szczególnej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

- **interwencyjne ośrodki preadopcyjne** – są to placówki przeznaczona dla dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i ze względu na stan zdrowia, w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Pobyt dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez nie pierwszego roku życia.

Rysunek 3 Model instytucjonalnej pieczy zastępczej

III. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego

1. Rodzinna piecza zastępcza

Na koniec 2023 r. na terenie Powiatu Wodzisławskiego rodzinna piecza zastępcza funkcjonowała w formie rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych, których było łącznie 168 oraz w formie 5 rodzinnych domów dziecka. Wśród rodzin zastępczych rodziny spokrewnione stanowiły 64,7%, rodziny niezawodowe – 23,1%, a rodziny zawodowe – 9,2%, 2,8 % rodzinnej pieczy zastępczej to rodzinne domy dziecka.

Tabela 1 Formy rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim

Typ rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba rodzin
Spokrewnione	112
Niezawodowe	40
Zawodowe	13
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2
Zawodowa specjalistyczna	1
Rodzinny dom dziecka	5
Razem:	173

34 % osób pełniących funkcję rodziny zastępczej to osoby w wieku 51–60 lat.

Prowadzący rodzinne domy dziecka to osoby w większości w wieku 41–50 lat (60,00 %).

Łącznie w 2023 r. rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 330 dzieci, w tym 38 w rodzinnych domach dziecka.

Tabela 2 Liczba dzieci w rodzinach zastępczych oraz w rodzinnych domach dziecka

Typ rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci
Spokrewnione	157
Niezawodowe	66
Zawodowe	50
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	16
Zawodowa specjalistyczna	3
Rodzinny dom dziecka	38
Razem:	330

Spośród wszystkich dzieci objętych opieką 47 posiadało orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności.

Tabela 3 Liczba wychowanków posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności

Typ rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba wychowanków z niepełnosprawnością
Spokrewnione	18
Niezawodowe	8
Zawodowe	4
Zawodowe specjalistyczne	1
Rodzinny dom dziecka	10
Pełnoletni wychowankowie	6
Razem:	47

Zarówno w rodzinach zastępczych, jak i w rodzinnych domach dziecka, najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 7–13 lat (131), natomiast niemowlęta stanowiły najmniej liczną grupę (6).

Tabela 4 Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka

Wiek dzieci	Liczba dzieci w rodzinach spokrewnionych	Liczba dzieci w rodzinach niezawodowych	Liczba dzieci w rodzinach zawodowych	Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka
poniżej 1 roku	1	1	4	0
od 1 roku do 3 lat	10	5	11	1
4 – 6 lat	18	13	13	3
7 – 13 lat	68	24	22	17
14 – 17 lat	46	15	10	13
18 – 24 lata	14	8	6	4

W 2023 r. do rodzinnej pieczy zastępczej po raz pierwszy zostało przyjętych 66 dzieci. Najwięcej dzieci zostało umieszczonych w spokrewnionej formie rodzinnej pieczy zastępczej (28). W tym okresie rodzinną pieczę zastępczą opuściło 11 dzieci w wieku do 18 roku życia (powrót pod opiekę rodziców biologicznych). 18 dzieci zostało przysposobionych.

Tabela 5 Liczba nowych umieszczeń w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim wraz z liczbą dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej

Typ rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej
Spokrewnione	28	2
Niezawodowe	14	6
Zawodowe	8	0
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	16	1
Rodzinny dom dziecka	0	2
Razem:	66	11

Wśród najczęstszych przyczyn umieszczania dzieci w pieczy zastępczej była przede wszystkim bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz uzależnienie od alkoholu jednego bądź obojga rodziców.

Rysunek 4 Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

1.1 Finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania. Od 01.06.2023 r. nastąpił wzrost kwot świadczeń i dodatków dla

rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka średnio o 14,5 % w stosunku do otrzymywanych świadczeń.

Wysokość przysługujących świadczeń:

- 1) 899,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 2) 1.361,00 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje także dodatek nie niższy niż kwota 274,00 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania na: dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dziecko umieszczone na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Rodzinie zastępczej, a także prowadzącemu rodzinny dom dziecka Starosta może przyznać następujące świadczenia (fakultatywne):

- 1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- 2) świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo,
- 3) świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo,
- 4) rodzina zastępcza niezawodowa i zawodowa może otrzymywać środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego; natomiast w przypadku wskazanym w art. 83 ust. 3a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - rodzinie zastępczej

zawodowej, w której umieszczono powyżej 3 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, o której mowa art. 37 ust. 2–4 i 6, oraz osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą jako niepełnoletnie, o których mowa w art. 37 ust. 5 i 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz jeżeli potrzeba przyznania tych środków zostanie potwierdzona w opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, świadczenie to staje się obligatoryjne,

5) rodzina zastępcza zawodowa może raz w roku otrzymać świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym,

Ponadto prowadzącemu rodzinny dom dziecka przyznaje się obligatoryjnie:

1) środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego bez względu na liczbę dzieci w tej rodzinie,

2) środki finansowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, do wysokości środków określonych w umowie,

3) środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.

W sprawach dotyczących świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych w roku 2023 zostało wydanych 905 decyzji administracyjnych.

Tabela 6 Decyzje dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych pełniących funkcję rodzin pomocowych

Rodzaj decyzji	Ilość
weryfikacja przyznanych świadczeń dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, w tym decyzje wygaszające i umarzające przyznanie świadczenia oraz zmieniające wysokość przyznanego świadczenia, zmieniające datę przyznanego świadczenia	459
środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe)	199
zwrot nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych	2
świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz dodatki na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, rodzin pomocowych	211
świadczenia na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	30
Rodzaj decyzji	Ilość
świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	3
środki finansowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	1

W ramach wydanych decyzji w roku 2023 wypłacono rodzinom zastępczym, rodzinom pomocowym i prowadzącym rodzinny dom dziecka świadczenia na łączną kwotę 4.612.013,73 zł. Kwota wydatków poniesionych na opiekę i wychowanie dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego, obejmowała również wydatki poniesione z tytułu umów zleceń wraz z pochodnymi w łącznej kwocie: 1.420.619,02 zł (kwota pomniejszona o dofinansowanie w ramach Rządowego programu wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2023 r.).

W skład wydatków wchodzi:

- wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka,

- wynagrodzenia dla rodzin pomocowych,
- wynagrodzenia dla osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, zatrudnionej w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka.

Tabela 7 Świadczenia dla rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych

Rodzaj świadczenia	Wydatki
koszty utrzymania umieszczonego dziecka	4.054.438,23
dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	144.410,08
świadczenia jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	85.210,12 zł
wydatki związane z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	5.079,99
utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego dla prowadzących rodzinne domy dziecka i rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych	319.386,92
niezbędne koszty związane z remontem lub ze zmianą lokalu w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego	3.488,39
Razem:	4.612.013,73

W związku z nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, od dnia 01.02.2023 r. nastąpiła konieczność regulacji wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka, na poziomie nie niższym niż 4.100,00 zł. Powiat Wodzisławski otrzymał dofinansowanie ze środków Funduszu Pracy na realizację „Rządowego programu wsparcia powiatu w organizacji i tworzeniu rodzinnych form pieczy zastępczej w 2023 r.” w wysokości 270.540,00 zł.

Wsparcie zostało udzielone ze środków Funduszu Pracy w formie dofinansowania do wynagrodzeń wraz z pochodnymi od wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego w okresie od dnia 01.06.2023 r. do 31.12.2023 r.

Łączna kwota wydatków z tytułu wypłacanych świadczeń na opiekę i wychowanie dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego, w 2023 r. wyniosła: 6.032.632,75 zł (kwota pomniejszona o dofinansowanie z programu).

Wydatki za pobyt dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej poniesione przez gminy w 2023 r.

W 2023 r. zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 lutego 2023 r., gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed jego umieszczeniem po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi koszty objęcia rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Na podstawie art. 191 ust. 9 ustawy w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 1 ustawy, w wysokości:

- a) 10% - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- b) 30% - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- c) 50% - w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Łączna kwota wydatków poniesionych przez gminy wyniosła: 1.968.293,84 zł.

Tabela 8 Liczba wszystkich dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka z podziałem na poszczególne gminy wraz z zestawieniem wydatków

Gminy	Liczba dzieci	Koszty poniesione przez gminy na utrzymanie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej
Wodzisław Śląski	87	569.079,05
Rydułtowy	52	402.853,29
Radlin	51	346.409,16
Pszów	31	245.588,76
Gorzyce	27	190.418,57
Lubomia	11	79.926,34
Godów	10	94.338,45
Marklowice	4	18.205,91
Mszana	4	21.474,31
Razem:	277	1.968.293,84

Porozumienia z innymi powiatami w sprawie ponoszenia kosztów utrzymania dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w łącznej kwocie świadczeń przysługujących danej rodzinie zastępczej. Powiat przyjmujący dziecko do rodziny zastępczej zawiera z powiatem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie.

Tabela 10 Liczba porozumień zawartych z Powiatem Wodzisławskim przez powiaty/miasta na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych zamieszkujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego

Powiaty/Miasta	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego pochodzących z innych powiatów	Powiaty/Miasta	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego pochodzących z innych powiatów
Powiat Kwidzyński	2	Powiat Bieruńsko-Lędziński	1
Powiat Jarociński	1	Powiat Mikołowski	1
Powiat Zgorzelecki	1	Powiat Rybnicki	5
Powiat Głubczycki	2	Powiat Cieszyński	1
Powiat Płoński	5	Powiat Zawierciański	2
Miasto Chorzów	1	Miasto Żory	1
Miasto Bydgoszcz	1	Miasto Jastrzębie-Zdrój	6
Miasto Tarnów	1	Miasto Rybnik	11
Razem:	44		

Tabela 10 Liczba porozumień zawartych przez Powiat Wodzisławski na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych zamieszkujących na terenie innych powiatów

Powiaty/Miasta	Liczba dzieci z Powiatu Wodzisławskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów
Miasto Rybnik	8
Miasto Jastrzębie-Zdrój	3
Powiat Raciborski	2
Powiat Tucholski	3
Powiat Jasielski	1
Powiat Chrzanowski	1
Powiat Lubelski	1
Powiat Strzelecki	1
Powiat Świdnicki	1
Powiat Rybnicki	2
Miasto Leszno	1
Gmina Dąbrowa Górnicza	1

cd. Tabela 10 Liczba porozumień zawartych przez Powiat Wodzisławski na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych zamieszkujących na terenie innych powiatów

Powiaty/Miasta	Liczba dzieci z Powiatu Wodzisławskiego umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów
Miasto Żory	1
Powiat Opolski	2
Powiat Cieszyński	2
Razem:	30

2. Piecza instytucjonalna

Kierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo-wychowawczej na pobyt całodobowy powinno następować dopiero w sytuacji, kiedy zostały wyczerpane możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, zgodnie z założeniami ustawy, ma charakter przejściowy, czyli do momentu powrotu dziecka do rodziny biologicznej, adopcji lub umieszczenia w rodzinnej pieczy. Na terenie Powiatu Wodzisławskiego działają 3 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego realizujące zadania instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wspólną obsługę ekonomiczno - administracyjną i organizacyjną placówek zapewnia Centrum Administracyjnym Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych w Gorzyczkach. Pracą Centrum kieruje oraz reprezentuje ją na zewnątrz Dyrektor, który również wykonuje zadania pracodawcy wobec pracowników ww. placówek opiekuńczo - wychowawczych. Dyrektor kieruje placówkami przy pomocy wychowawców – koordynatorów.

W Placówkach mogą przebywać dzieci od 10 do 18 roku (w szczególnie uzasadnionych przypadkach określonych w obowiązujących przepisach Placówka zapewnia opiekę i wychowanie dzieciom poniżej 10 roku życia), które w związku z trudną sytuacją rodzinną musiały zostać umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Głównym zadaniem Placówek jest zapewnienie całodobowej opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. Placówki zaspokajają niezbędne potrzeby dziecka, w szczególności: emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Ponadto Placówki zapewniają dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi oraz zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Ważna dla dobra wychowanków jest współpraca pracowników Placówki z rodziną i rodzicami biologicznymi oraz wspieranie w utrzymywaniu kontaktu z osobami bliskimi dziecku (chyba, że sąd postanowi inaczej).

Na terenie Placówek prowadzona jest praca z dzieckiem według przygotowanego dla niego planu pomocy dziecku. Plan jest tworzony przy współpracy asystenta rodziny.

W 2023 roku w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego tj. w:

1. **Powiatowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim** z statutową ilością miejsc 17 (w tym 3 miejsca dodatkowe zgodnie z decyzją Wojewody Śląskiego);
2. **Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach** z statutową ilością miejsc 19 (w tym 5 miejsc dodatkowych zgodnie z decyzją Wojewody Śląskiego);

3. Powiatowej Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Gorzyczkach

z statutową ilością miejsc 17 (w tym 3 miejsca dodatkowe zgodnie z decyzją Wojewody Śląskiego) zostało umieszczonych łącznie 25 dzieci.

Tabela 11 Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo -wychowawczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego

Nazwa placówki	Liczba umieszczonych dzieci
Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim	11
Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Gorzyczkach	6
Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach	8
Razem:	25

Do najczęstszych przyczyn umieszczania dzieci poza rodziną naturalną należała bezradność opiekuńczo - wychowawcza rodziców, przemoc, uzależnienie rodzica bądź obojga rodziców od alkoholu.

Rysunek 5 Przyczyny umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Powiatu

Wodzisławskiego na dzień 31.12.2023 r. przebywało 45 wychowanków.

Tabela 12 Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego z podziałem na wiek

Dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w wieku	Placówki opiekuńczo -wychowawcze na terenie powiatu wodzisławskiego
poniżej 1 roku	0
od 1 roku do 3 lat	0
4 – 6 lat	0
7 – 13 lat	12
14 – 17 lat	30
18-24 lat	3

W 2023 r. na podstawie postanowień Sądu Rodzinnego do rodziny biologicznej powróciło 8 dzieci. W przypadku 2 wychowanków Sąd orzekł o zmianie formy pieczy zastępczej z instytucjonalnej na rodzinną pieczę zastępczą. Natomiast 8 wychowanków opuściło placówkę i rozpoczęło proces usamodzielnienia.

Tabela 13 Liczba dzieci, które opuściły placówki opiekuńczo – wychowawcze

Przyczyna	PPOW Wodzisław	PDD Gorzyczki	PPOW Gorzyczki
Powrót do rodziny biologicznej	2	6	0
Zmiana formy pieczy zastępczej	0	1	1
Usamodzielnienie	3	2	3
Opuszczenie placówki z matką biologiczną	1	0	0

Wśród 45 wychowanków przebywających w placówkach opiekuńczo -wychowawczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego 3 posiadało orzeczenie o niepełnosprawności.

2.1 Finansowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej ogłasza Starosta w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca danego roku.

W 2023 r. koszt utrzymania jednego wychowanka wyniósł:

- 1) w Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach: 7.917,20 zł,
- 2) w Powiatowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim: 7.369,95 zł,
- 3) w Powiatowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Gorzyczkach: 8.231,24 zł.

2.2 Wydatki za pobyt dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej poniesione przez gminy w 2023 r.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 2 ustawy, w wysokości:

- a) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - b) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
 - c) 50% w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Łączna kwota wydatków gmin wyniosła: 1.384.178,09 zł.

Tabela 14 Zestawienie wydatków za pobyt dziecka w instytucjonalnej pieczy poniesione przez gminy wraz z liczbą wszystkich dzieci z danej gminy

Gminy	Koszty poniesione przez gminy na utrzymanie dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci
Wodzisław Śląski	576 489,32	21
Rydułtowy	310 919,83	12
Radlin	229 293,20	4
Pszów	3 533,29	0
Gorzyce	164 970,89	5
Lubomia	0	0
Godów	92 162,77	0
Marklowice	0	0
Mszana	6 808,79	1
Razem:	1 384 178,09	43

Porozumienia z innymi powiatami w sprawie ponoszenia kosztów utrzymania dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej ponosi średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej. Między powiatami zawierane jest stosowne porozumienie.

Tabela 15 Liczba porozumień zawartych przez Powiat Wodzisławski z innymi powiatami na utrzymanie dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów

Powiaty/Miasta	Liczba dzieci z Powiatu Wodzisławskiego umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów
Powiat Kazimierski	2

Tabela 16 Liczba porozumień zawartych przez Powiat Wodzisławski z Województwem na utrzymanie dziecka w Regionalnej Placówce opiekuńczo-terapeutycznej

Województwo	Liczba dzieci z Powiatu Wodzisławskiego umieszczonych w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej
Województwo Śląskie	1

Opłata rodziców za pobyt dziecka w pieczy zastępczej

Rodzice, których dzieci zostały umieszczone w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 193 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, są zobowiązani do ponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w wysokości miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Opłatę za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, rodzice ponoszą od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Za ponoszenie opłaty, rodzice odpowiadają solidarnie. Opłatę ponoszą także rodzice pozbawieni władzy rodzicielskiej lub którym władza rodzicielska została zawieszona albo ograniczona. Opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej nie ponosi się za okres, w którym dziecko przebywa u rodziców (urlopowanie dziecka). Rada Powiatu Wodzisławskiego przyjęła uchwałę Nr XIX/253/2016 z dnia 20 maja 2016 r., w sprawie określenia szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty z pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Starosta na wniosek lub z urzędu, uwzględniając uchwałę, może umorzyć w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczyć termin płatności, rozłożyć na raty lub odstąpić od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim w 2023 r.

przewodziło postępowania administracyjne względem:

- a) 349 rodziców celem ustalenia opłaty za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej;
- b) 46 rodziców celem ustalenia opłaty za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- c) 3 rodziców za pobyt dzieci w zakładzie opiekuńczo - leczniczym.

W 2023 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim wydało łącznie 994 decyzji administracyjnych o ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 17 Liczba decyzji administracyjnych za pobyt dziecka w pieczy zastępczej

Decyzje administracyjne	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Zakład opiekuńczo - leczniczy
odstąpienie od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy	417	77	1
ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy	132	18	1
uchylenie decyzji	66	7	1
umorzenie należności w całości lub w części z tytułu opłaty za pobyt dziecka w pieczy	110	37	1
zmiana decyzji administracyjnej	116	10	0
Razem:	841	149	4

Postępowanie upominawcze i egzekucyjne

Należności z tytułu nieponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej za okres dłuższy niż 12 miesięcy, Starosta przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim wszczyna postępowanie upominawcze oraz egzekucyjne z tytułu braku wpłaty, niedopłaty lub zaległości za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej w oparciu o art. 193 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2023 poz. 1426 ze zm.)

Tabela 18 Liczba i kwota wystawionych upomnień

liczba wystawionych upomnień	57
kwota wystawionych upomnień	1.659.399,94 zł
koszty upomnień	912,00 zł
łącznie koszty wystawionych upomnień:	1.660.311,94 zł

Tytuły wykonawcze zostają skierowane do przymusowego ściągnięcia wymienionych w nich należności wraz z kosztami egzekucyjnymi. Podstawą prawną do wydania tytułu wykonawczego jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.). Tytuły wykonawcze są kierowane do organów egzekucyjnych zgodnie z właściwością miejscową dłużników. W 2023 r. było wystawionych 75 tytułów wykonawczych. Wpłaty rodziców biologicznych oraz wpłaty komornicze za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosły łącznie 190.276,26 zł.

Rodzice biologiczni, którzy nie uiścili opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, zostają wpisani do rejestru Biura Informacji Gospodarczej.

Tabela 19 Informacje zgłoszone do biura informacji gospodarczej.

liczba nowych dłużników	17
łączna liczba zgłoszonych dłużników	51
łączna kwota zgłoszona do biura informacji gospodarczej:	1.501.458,74 zł

3. Organizowanie rodzinnej pieczy zastępczej i wsparcia specjalistycznego

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim zadania organizowania rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, który ściśle współpracuje z pracownikami Zespołu ds. świadczeń i Zespołu ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej.

Prace Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej koordynowane są przez Zastępcę dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim.

W roku sprawozdawczym wsparcie osób tworzących system rodzinnej pieczy zastępczej realizowane było przez:

- 1) koordynatorów - 7;
- 2) specjalistę pracy socjalnej - 1 i specjalistę pracy z rodziną - 1;
- 3) psychologa - 1 i pedagoga -1.

W 2023 r. 98 rodzin zastępczych objętych było opieką koordynatora. Pozostałe rodziny wspierał specjalista pracy socjalnej bądź specjalista pracy z rodziną.

Do obowiązków koordynatorów i specjalistów pracy socjalnej i pracy z rodziną należało między innymi: udzielanie pomocy rodzinom w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej, udział

w posiedzeniach Zespołu ds. oceny całokształtu sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz oceny rodziny zastępczej. Dodatkowo specjalista pracy socjalnej i specjalista pracy z rodziną prowadzili procesy opiniowania kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej rodziny zastępczej, natomiast psycholog i pedagog organizowali oraz czynnie uczestniczyli w procesach kwalifikacyjnych kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

Działania psychologa koncentrowały się głównie na:

- 1) sporządzaniu opinii psychologicznych dotyczących predyspozycji i motywacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 2) diagnozie psychofizycznej dzieci i młodzieży,
- 3) udziale w zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka
- 4) oraz poradnictwie psychologicznym.

Pedagog prowadził m.in.:

- 1) nabór i kwalifikację kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 2) sporządzał opinie pedagogiczne kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej,
- 3) uczestniczył w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka,
- 4) udzielał poradnictwa specjalistycznego,
- 5) a także organizował pomoc specjalistów dla rodzin zastępczych i wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, w tym grupę wsparcia i poradnictwo, szkolenia podnoszące kwalifikacje rodzin zastępczych,
- 6) organizował warsztaty dla dzieci i młodzieży przebywającej w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 7) zapewniał rodzinom wsparcie wolontariuszy,
- 8) prowadził działania związane z promocją rodzicielstwa zastępczego.

3.1 Pozyskiwanie, kwalifikacja i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Pozyskiwanie, kwalifikowanie i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej dokonuje się w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kandydaci muszą spełniać określone warunki tj.:

- 1) dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej, przez co można rozumieć, że nasze cechy osobiste, cechy charakteru, nasze zachowania, a także związane z nami zdarzenia i okoliczności gwarantują prawidłową opiekę nad dzieckiem;
- 2) w sytuacji, gdy jest się rodzicem mieć pełnię władzy rodzicielskiej, w którą na przestrzeni czasu nie ingerował sąd;
- 3) wypełniać obowiązek alimentacyjny (jeżeli nas dotyczy);
- 4) mieć pełną zdolność do czynności prawnych;
- 5) być zdolnym do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co jest potwierdzone:
 - a) zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia,
 - b) opinią psychologiczną dotyczącą predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- 6) przebywać na terytorium Polski, w przypadku cudzoziemców ten pobyt powinien być legalny;
- 7) mieć odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe by zaspokoić indywidualne potrzeby dziecka;
- 8) nie być wskazanym w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym;
- 9) mieć stałe źródło dochodów (dotyczy rodzin zastępczych niezawodowych);

10) nie być skazanym prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (dotyczy rodzin zastępczych niezawodowych lub zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka).

Nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka prowadzi Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim prowadzi stały nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Centrum informacji na temat rodzicielstwa zastępczego. Na stronie internetowej umieszczane są również na bieżąco informacje oraz zdjęcia z realizowanych działań wspierających rodziców zastępczych na terenie Powiatu Wodzisławskiego. Informacje na temat tego, jak można zostać rodziną zastępczą, zamieszczane są również w mediach społecznościowych Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Wodzisławiu Śląskim oraz Powiatu.

W ramach działań promujących idee rodzicielstwa zastępczego, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim zamieszczało w lokalnych mediach (prasa, radio, Internet) informacje na temat pieczy zastępczej oraz realizowanych działań na rzecz rodzicielstwa zastępczego; organizowało spotkania integrujące rodziny zastępcze tj. Festyn z Rodziną Zastępczą; opracowało i zrealizowało film promocyjny; organizowało spotkania edukacyjne mające na celu pozyskiwanie wolontariuszy, którzy wspomagają rodziny zastępcze; współpracowało z organizacjami pozarządowymi tj. Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom "Pokochaj Mnie", Stowarzyszeniem na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA”, Fundacją Dobrostka, Centrum Rozwoju Inicjatyw

Społecznych CRIS z Rybnika, Fundacją EY, Ośrodkiem Caritas Archidiecezji Katowickiej św. Hiacynta i Franciszek w Wodzisławiu Śląskim; korzystało z opracowanych ulotek i plakatów.

Rysunek nr 6 : Kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka

3.1.1 Kwalifikacja kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej rodziny zastępczej

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie przewiduje tak rozbudowanej formy przygotowania kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej rodziny zastępczej jak w przypadku kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Biorąc jednak pod uwagę potrzeby kandydatów każdy z nich, po przyjęciu dziecka, wyposażony jest w podstawową wiedzę dotyczącą rozwoju dziecka, jego potrzeb, nawiązywania więzi, kwestii wychowawczych, komunikacji i uregulowań prawnych związanych z pieczą zastępczą przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej bądź innych specjalistów organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2023 r. na zlecenie Sądu opiniowanych było 18 kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej. Proces opiniowania obejmował analizę sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej oraz badanie psychologiczne dotyczące predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej.

3.1.2 Kwalifikacja i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej

W wyniku prowadzonej procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, w 2023 r. 23 osoby przystąpiły do szkolenia według autorskiego Programu „Damy dzieciom dom” zatwierdzonego decyzją Nr 16/2019/RZ Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29.05.2019 r.

Rysunek nr 7 Szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej

Celem szkolenia jest zapoznanie kandydatów z zasadami funkcjonowania rodzin zastępczych, typowymi problemami związanymi z opieką zastępczą oraz sposobami radzenia sobie z nimi. Szkolenie obejmuje elementy prawa rodzinnego w zakresie praw dziecka, wybrane elementy pedagogiki, psychologii rozwojowej i wychowawczej, wiedzę i umiejętności rozpoznania oraz oceny sytuacji rodzinnej dziecka, podstawową wiedzę o uzależnieniach, a także informacje o zadaniach i kompetencjach organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2023 r. odbyły się 2 cykle szkoleniowe dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową. Wszystkie rodziny po odbytym szkoleniu uzyskały kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

Tabela 20 Szkolenia dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową

Rodzaj szkolenia	Rodzaj programu	Liczba kandydatów	Termin szkolenia
Szkolenie kandydatów na niezawodową rodzinę zastępczą	Program „Damy dzieciom dom	13	18.03.2023r. - 05.05.2023r.
Szkolenie kandydatów na niezawodową rodzinę zastępczą	Program „Damy dzieciom dom	7	11.11.2023r. - 13.12.2023r.

3.1. 3 Kwalifikacja i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

W wyniku prowadzonej procedury kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, w 2023 r. 15 osób przystąpiło do szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej to funkcjonujące

na terenie Powiatu Wodzisławskiego rodziny zastępcze niezawodowe, posiadające doświadczenie w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej, pragnące zawodowo opiekować się dziećmi powierzonymi ich opiece, gotowe przyjąć do swej rodziny kolejne dziecko lub dzieci w miarę swoich możliwości i potrzeb Powiatu w tym zakresie.

Rysunek nr 8 Szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej

W 2023 r. odbyły się 3 szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, w tym 1 dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej specjalistycznej.

Po ukończeniu szkolenia kandydaci pozytywnie ocenieni otrzymują zaświadczenie kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia oraz spełniania warunków powierzenia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Należy pamiętać, że stateczną decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej dla dziecka podejmuje sąd, po zapoznaniu się z dokumentacją na temat całościowej sytuacji dziecka i jego rodziny naturalnej oraz kandydatów na rodzinę zastępczą.

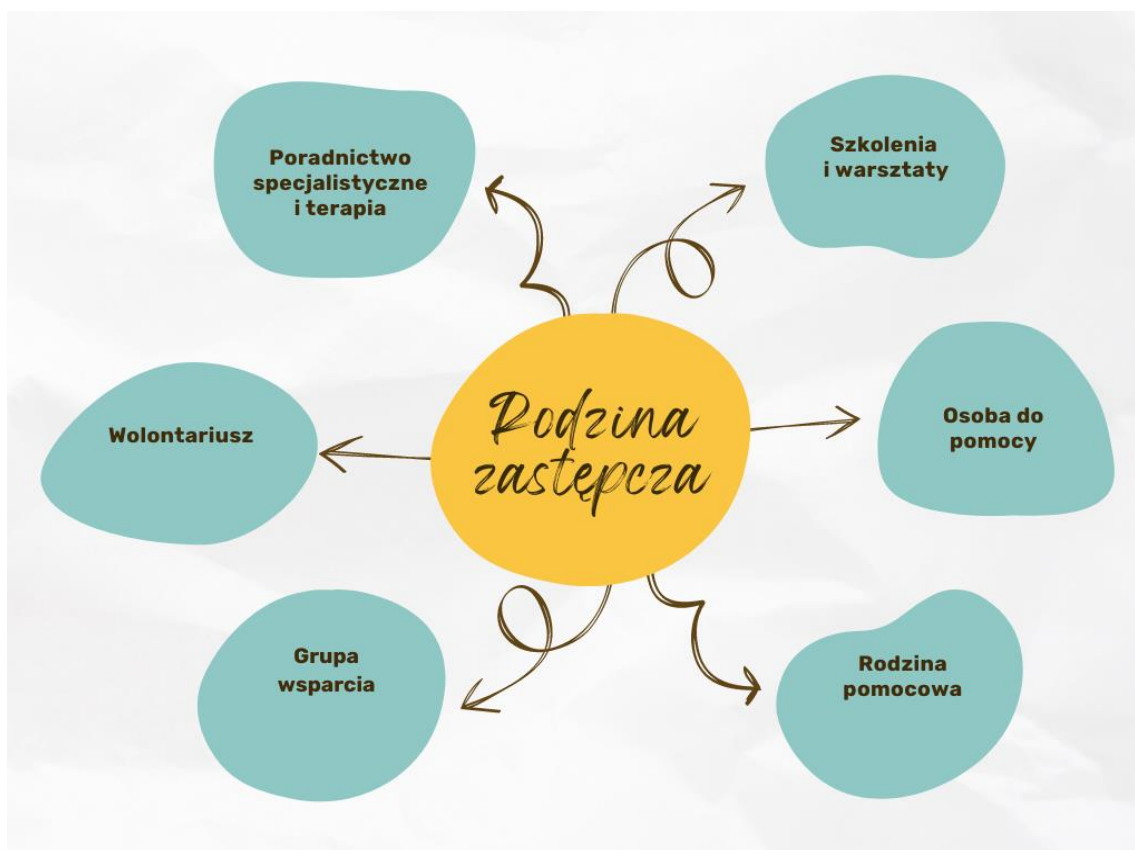
Tabela 21 Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej

Rodzaj szkolenia	Rodzaj programu	Liczba kandydatów	Termin szkolenia
Szkolenie kandydatów na zawodową rodzinę zastępczą	Program „Damy dzieciom dom”	10	05.03.2023r.- 22.04.2023r.
Szkolenie kandydatów na specjalistyczną zawodową rodzinę zastępczą	Program „Rodzina” Pro Familia Fundacja DOBROstka	2	03.10.2023r.- 07.11.2023r.
Szkolenie kandydatów na zawodową rodzinę zastępczą	Program „Damy dzieciom dom”	3	08.10.2023r.- 14.10.2023r.

3. 2 Udzielanie wsparcia opiekunom zastępczym i wychowankom pieczy zastępczej

3.2.1 Pomoc i wsparcie specjalistyczne

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej oferuje specjalistyczną pomoc, w formie poradnictwa i konsultacji jak również terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Rysunek 9 Formy wsparcia dla rodzin zastępczych

Bieżące poradnictwo i wsparcie dla rodzin zastępczych, ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej jest prowadzone przez psychologa i pedagoga Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej.

Psycholog i pedagog udzielają rodzinom zastępczym oraz dzieciom pomocy i wsparcia zarówno w siedzibie Centrum, jak również w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej.

Tabela 22 Liczba rodzin zastępczych i dzieci, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego wraz z liczbą udzielonych porad

Liczba rodzin zastępczych i dzieci objętych wsparciem	Liczba porad specjalistycznych
71	282

W 2023 r. istniała możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

w Wodzisławiu Śląskim. Pomoc prawna udzielana była przez specjalistów w ramach programu rządowego Ministerstwa Sprawiedliwości. Rejestracja klientów prowadzona była przez pracowników Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Śląskim. Rodziny zastępcze mogły korzystać z darmowych porad radcy prawnego. Wszystkie rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, podczas spotkań z koordynatorami i specjalistami pracy socjalnej informowano o możliwości korzystania z tego rodzaju wsparcia.

Dodatkowo wsparcie prawne zapewniał zatrudniony przez Organizatora prawnik, z którego usług skorzystały 3 rodziny zastępcze.

Ponadto poradnictwo specjalistyczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej prowadzili także specjaliści, zatrudnieni w Zespole ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej tj.: 2 specjalistów udzielających poradnictwa rodzinnego, 2 specjalistów udzielających poradnictwa psychologicznego.

Dodatkowo w 2023 r. terapię dzieci prowadził psychoterapeuta.

Na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie organizowane były szkolenia i warsztaty dla rodzin zastępczych mające na celu wzmocnienie kompetencji oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu oraz szkolenia i warsztaty dla dzieci i młodzieży przebywającej w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 23 Wsparcie rodzin zastępczych i wychowanków rodzin zastępczych tj. warsztaty, szkolenia, festyny, zajęcia dla dzieci, spotkania z rodzinami

Rodzaj wsparcia	Tematyka	Dla kogo	Liczba osób	Ilość spotkań/ warsztatów
Spotkania z rodzinami zastępczymi zawodowymi	Sprawy bieżące	Rodziny zastępcze	75	5

cd. Tabela 23 Wsparcie rodzin zastępczych i wychowanków rodzin zastępczych tj. warsztaty, szkolenia, festyny, zajęcia dla dzieci, spotkania z rodzinami

Rodzaj wsparcia	Tematyka	Dla kogo	Liczba osób	Ilość spotkań/warsztatów
Zajęcia rozwijające zainteresowania	Boks	Wychowankowie	73	5
Szkolenie	„Odpowiedzialność prawna nieletnich”	Wychowankowie	30	1
Szkolenie	„Z głową w sieci”	Rodziny zastępcze	19	2
Szkolenie	„Z głową w sieci”	Wychowankowie	38	2
Warsztaty	Wzmacnianie kompetencji wychowawczych”	Rodziny zastępcze	18	2
Warsztaty	Samoobrona	Rodziny zastępcze	15	3
Festyn	„Festyn z Rodziną Zastępczą”	Rodziny zastępcze i wychowankowie	156	1
Warsztaty	Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno - społeczne	Wychowankowie	6	2
Warsztaty	Edukacja prawna	Rodziny zastępcze	34	2
Razem:			464	25

Grupa wsparcia

W ramach pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w 2023 r. działała grupa wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych.

Spotkania odbywały się regularnie raz w miesiącu na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Oazie Aktywności. Grupę prowadził zatrudniony w ramach umowy zlecenia psycholog posiadający wieloletnie doświadczenie w pracy z rodzinami zastępczymi. Tematyka poszczególnych spotkań była zróżnicowana, w zależności od potrzeb uczestników. Wśród najczęściej poruszanych tematów należy wymienić:

- autoanalizę kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin,
- sposoby budowania prawidłowych relacji pomiędzy opiekunami i dziećmi,

z uwzględnieniem i niwelowaniem czynników, które powodują bariery w komunikacji,

- samoregulację emocji jako profilaktykę wypalenia zawodowego,
- wyzwania rodziny zastępczej wobec wkraczania wychowanków w okres dojrzewania,
- wpływ kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem, na jego funkcjonowanie w rodzinie zastępczej.

W okresie od kwietnia do czerwca 2023 r. dodatkowo funkcjonowała grupa wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych. Spotkania również odbywały się raz w miesiącu, w siedzibie Organizatora. Grupę prowadził pedagog zatrudniony w ramach umowy zlecenia. W każdym ze spotkań wzięły udział od 2 do 3 osób. Z uwagi na małe zainteresowanie taką formą wsparcia przez rodziny zastępcze niezawodowe działalność tej grupy wsparcia została zawieszona.

Badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej

Badania osób pełniących funkcję niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej oraz osób prowadzących rodzinny dom dziecka dotyczące predyspozycji i motywacji do pełnienia tej funkcji prowadziła firma zewnętrzna (Centrum Intensywnej Rehabilitacji i Terapii "Szansa"s.c.), która sporządziła 23 opinie. Wsparciem w organizacji czasu wolnego dzieciom przebywającym w rodzinach zastępczych oraz pomocą w nauce służyli wolontariusze z I LO im.14 Pułku Powstańców Śląskich w Wodzisławiu Śląskim. W 2023 r. z takiej formy wsparcia skorzystały 31 rodziny zastępcze. Do służby wolontariackiej udało się pozyskać 29 wolontariuszy.

Pomoc osób zatrudnionych przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka mogły także korzystać z pomocy osób zatrudnionych przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. W 2023 r. z takiego wsparcia skorzystało 16 rodzin.

Rodziny pomocowe

W przypadku, gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka nie mogli sprawować opieki nad dzieckiem, organizator realizował zadania związane z zapewnieniem opieki dzieciom. Podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta pomiędzy Starostą, a rodziną pomocową. W 2023 roku z tego typu wsparcia skorzystało:

- 6 rodzin zastępczych zawodowych
- 2 prowadzących rodzinny dom dziecka

Łącznie zawarto 20 umów o pełnienie funkcji rodziny pomocowej.

3.2.2 Wsparcie pełnoletnich wychowanków

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobom opuszczającym, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną, umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie postanowienia sądu przyznaje się

- pomoc finansową na : kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie;
- udziela się pomocy w uzyskaniu: odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia;

- zapewnia się również pomoc prawną i psychologiczną.

Wysokość pomocy na kontynuowanie nauki wynosi 681 zł miesięcznie.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

- w przypadku osoby usamodzielniane opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną 4.486 zł jeżeli przebywała w pieczy zastępczej co najmniej 3 lata;
- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:
 - 8.969 zł jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat;
 - 4.486 zł jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat;
 - 2.244 zł jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Wysokość pomocy na zagospodarowanie wynosi 2.039 zł a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 4.077 zł.

Przyznawanie świadczeń dla osób usamodzielnianych wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z 9 czerwca 2011 r.

a także z ustawy o pomocy społecznej. W ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem osób, które po osiągnięciu pełnoletności opuszczają rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo – wychowawcze, oraz placówki wymienione w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim w roku 2023 r. wydało 57 decyzji przyznających świadczenia usamodzielnianym wychowankom opuszczającym rodzinną pieczę zastępczą, 22 decyzje przyznające pomoc usamodzielnianym wychowankom opuszczającym instytucjonalną pieczę zastępczą oraz 3 decyzje przyznające pomoc

usamodzielnianym wychowankom opuszczającym młodzieżowe ośrodki wychowawcze i zakład poprawczy.

Tabela 24 Decyzje przyznające pomoc usamodzielnianym wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzaj pomocy	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodzinne domy dziecka
kontynuowanie nauki	18	12	2	5
na usamodzielnienie	5	3	1	1
na zagospodarowanie	2	5	2	1
Razem:	25	20	5	7

Tabela 25 Decyzje przyznające pomoc usamodzielnianym wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej

Rodzaj pomocy	Placówki opiekuńczo-wychowawcze
na kontynuowanie nauki	14
na usamodzielnienie	5
na zagospodarowanie	3
Razem:	22

Tabela 26 Decyzje przyznające pomoc usamodzielnianym wychowankom placówek wymienionych w art. 88 ust 1 ustawy o pomocy społecznej

Rodzaj pomocy	Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze	Zakłady Poprawcze
na kontynuowanie nauki	0	0
na usamodzielnienie	0	0
na zagospodarowanie	2	1

W roku 2023 r. na podstawie wydanych decyzji Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim wypłaciło 423 świadczeń wychowankom z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na łączną kwotę 360.634,00 zł (na podstawie przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej) oraz 3 świadczenia wychowankom placówek wymienionych w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej na łączną kwotę 6.000,00 zł.

Tabela 27 Świadczenia wypłacone usamodzielnianym wychowankom

Świadczenia z tytułu:	Liczba świadczeń	Kwota
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki:		
dla usamodzielnianych wychowanków z rodzinnych form pieczy zastępczej	305	190.327,00 zł
dla usamodzielnianych wychowanków z instytucjonalnej pieczy zastępczej	91	55.169,00 zł
Świadczenia z tytułu:	Liczba świadczeń	Kwota
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie:		
dla usamodzielnianych wychowanków z rodzinnych form pieczy zastępczej	9	60.525,00 zł
Świadczenia z tytułu:	Liczba świadczeń	Kwota
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie:		
dla usamodzielnianych wychowanków z instytucjonalnej pieczy zastępczej	5	29.134,00 zł
Świadczenia z tytułu:	Liczba świadczeń	Kwota
Pomoc na zagospodarowanie:		
dla usamodzielnianych wychowanków z rodzinnych form pieczy zastępczej	10	19.619,00 zł
dla usamodzielnianych wychowanków z instytucjonalnej pieczy zastępczej	3	5.860,00 zł
dla usamodzielnianych wychowanków placówek wymienionych w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej	3	6.000,00 zł
Razem:	426 świadczeń	366.634,00 zł

W okresie sprawozdawczym Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim zaakceptował: 18 indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej; 6 indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej; 9 weryfikacji indywidualnych programów usamodzielnienia

pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych, 23 weryfikacje indywidualnych programów usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych; 18 okresowych ocen realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej; 2 oceny końcowe procesu usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz 4 oceny dot. wychowanków rodzin zastępczych; 1 okresową ocenę realizacji procesu usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz 17 ocen dot. wychowanków

Mieszkania treningowe

Pełnoletni wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w ramach indywidualnego programu usamodzielnienia mogą otrzymać wsparcie w formie skierowania do mieszkania treningowego.

Czas pobytu w mieszkaniu treningowym zależy od indywidualnych potrzeb wychowanka i określany jest do momentu uzyskania możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku. W trakcie pobytu w mieszkaniu osoby otrzymują wsparcie w formie poradnictwa specjalistycznego w zakresie pomocy w rozwiązywaniu bieżących problemów psychologicznych i prawnych. Pomoc na rzecz wychowanków przebywających w mieszkaniu obejmuje przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu poprzez wsparcie w załatwianiu spraw urzędowych, zdrowotnych, prowadzenie treningów kulinarnych oraz planowania i zarządzania osobistym budżetem, pomoc w uzyskaniu mieszkania, a także wsparcie w innych potrzebach zgłaszanych przez mieszkańców.

W 2023 roku ze wsparcia w mieszkaniu treningowym skorzystało 12 usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Tabela 28 Liczba usamodzielnianych wychowanków, którzy skorzystali ze wsparcia w mieszkaniu chronionym treningowym

Rodzaj pieczy zastępczej	Liczba usamodzielnianych wychowanków w mieszkaniu treningowym
usamodzielniani wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej	7
usamodzielniani wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej	5

W 2023 r. 1 usamodzielniany wychowanek placówki opiekuńczo – wychowawczej skorzystał ze wsparcia w mieszkaniu treningowym ze względu na posiadane orzeczenie o niepełnosprawności.

3.3 Współpraca na rzecz osób sprawujących pieczę zastępczą i dzieci przebywających pod ich opieką

Realizując swoje ustawowe zadania, organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracował ze środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, ośrodkami adopcyjnymi, komisariatami policji, sądami, podmiotami leczniczymi, szkołami, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, kuratorami sądowymi, placówkami opiekuńczo –wychowawczymi.

W 2023 r. organizator nawiązał 621 kontaktów z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny oraz sądami dokonując ocen sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.

W zakresie podejmowanych przedsięwzięć w obszarze pieczy zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim współpracowało również z organizacjami pozarządowymi tj.:

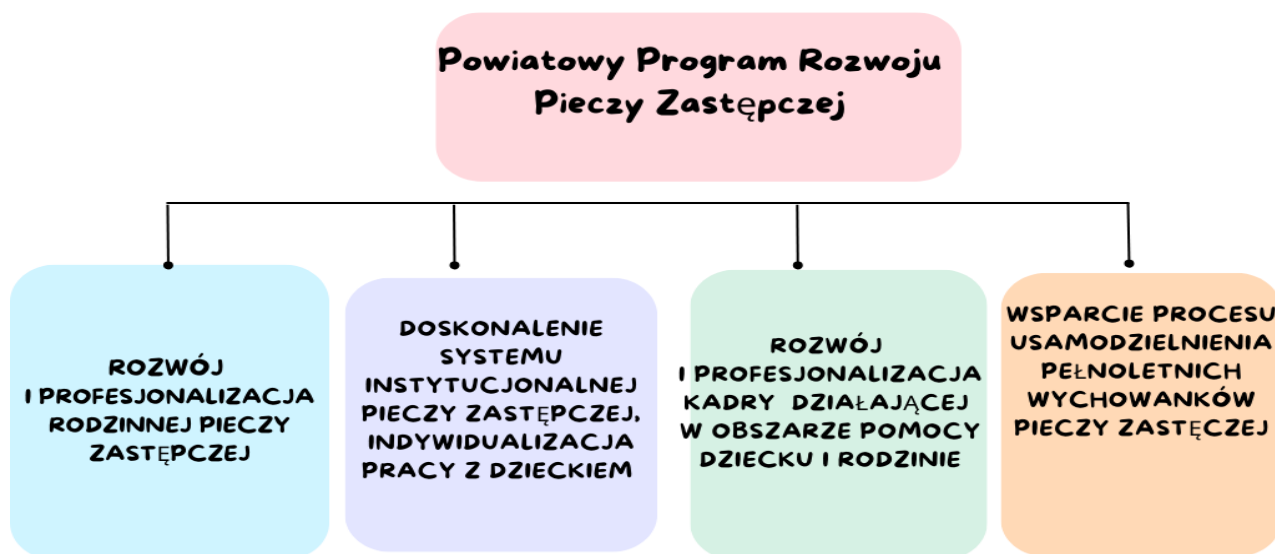
- w zakresie wspierania rodzin zastępczych i wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom “Pokochaj Mnie”,
- w zakresie pomocy rzeczowej z Ośrodkiem Caritas Archidiecezji Katowickiej św. Hiacynta i Franciszek w Wodzisławiu Śląskim,
- w zakresie edukacji prawnej ze Stowarzyszeniem na Rzecz Poradnictwa Obywatelskiego „DOGMA”,
- w zakresie szkolenia kandydatów na rodzinę zastępczą z Fundacją „Dobrostka”,
- z Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS z Rybnika składając wnioski w 2023 w ramach Konkursów “Wolontariusz Roku 2023” oraz “Koordynator Wolontariatu 2023”,
- z Fundacją EY w zakresie pozyskania środków zewnętrznych i organizacji szkolenia dla rodzin zastępczych oraz szkolenia dla pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

IV. Realizacja Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

W Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022 - 2024 przyjętym Uchwałą NR XXXV/359/2021 Rady Powiatu Wodzisławskiego z dnia 20 grudnia 2021 r. zaplanowane działania zmierzają do stworzenia takiego systemu pieczy zastępczej, który zapewni dzieciom tego potrzebującym wsparcie w postaci odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej, wysokie standardy świadczonej pomocy, współpracę między podmiotami udzielającymi dziecku wsparcia, która – o ile to będzie możliwe – pozwoli na powrót dziecka pod opiekę rodziny

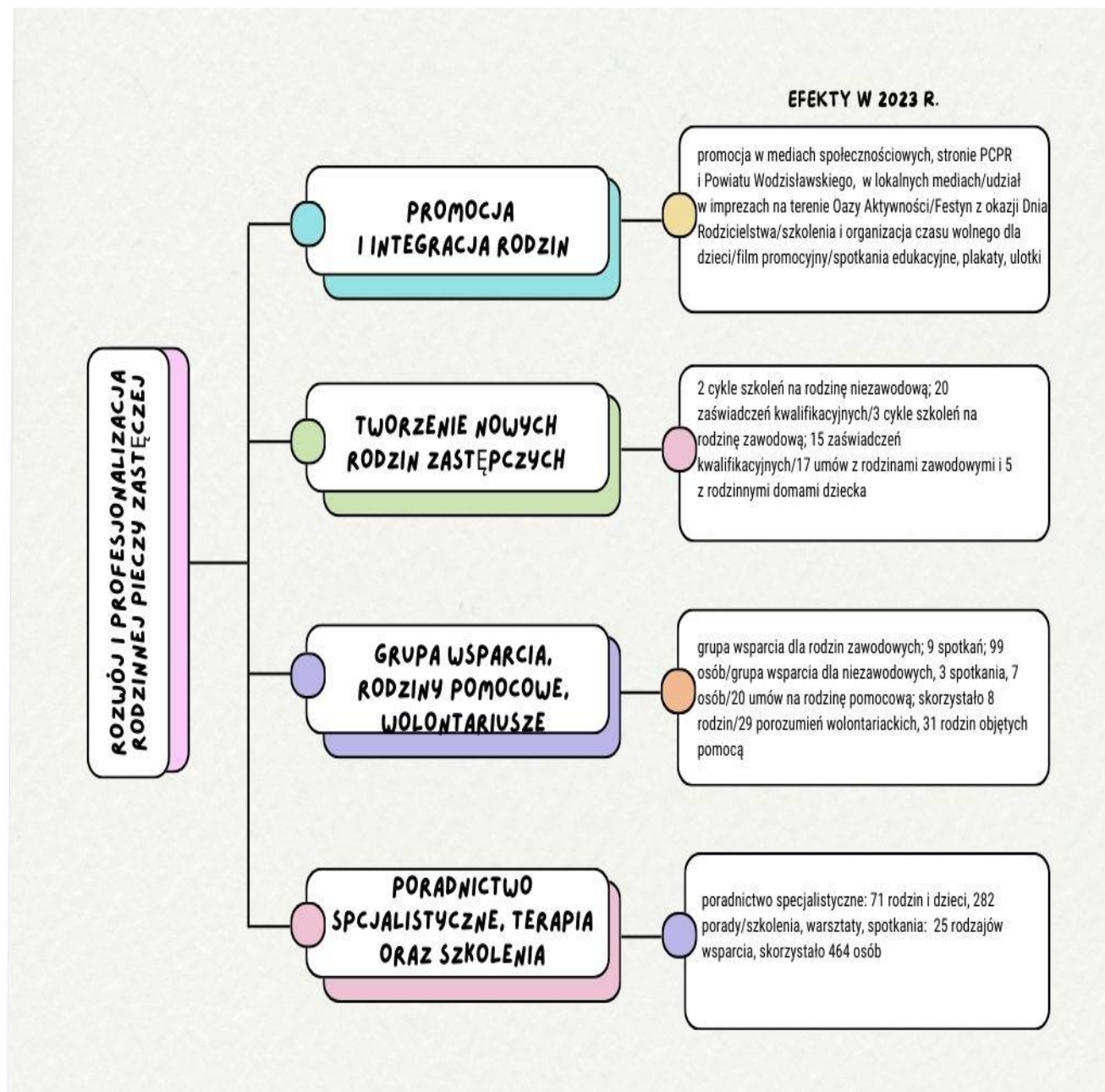
naturalnej lub też umożliwi mu stabilne funkcjonowanie w rodzinnych lub instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Rysunek nr 10 Cele Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022 – 2024

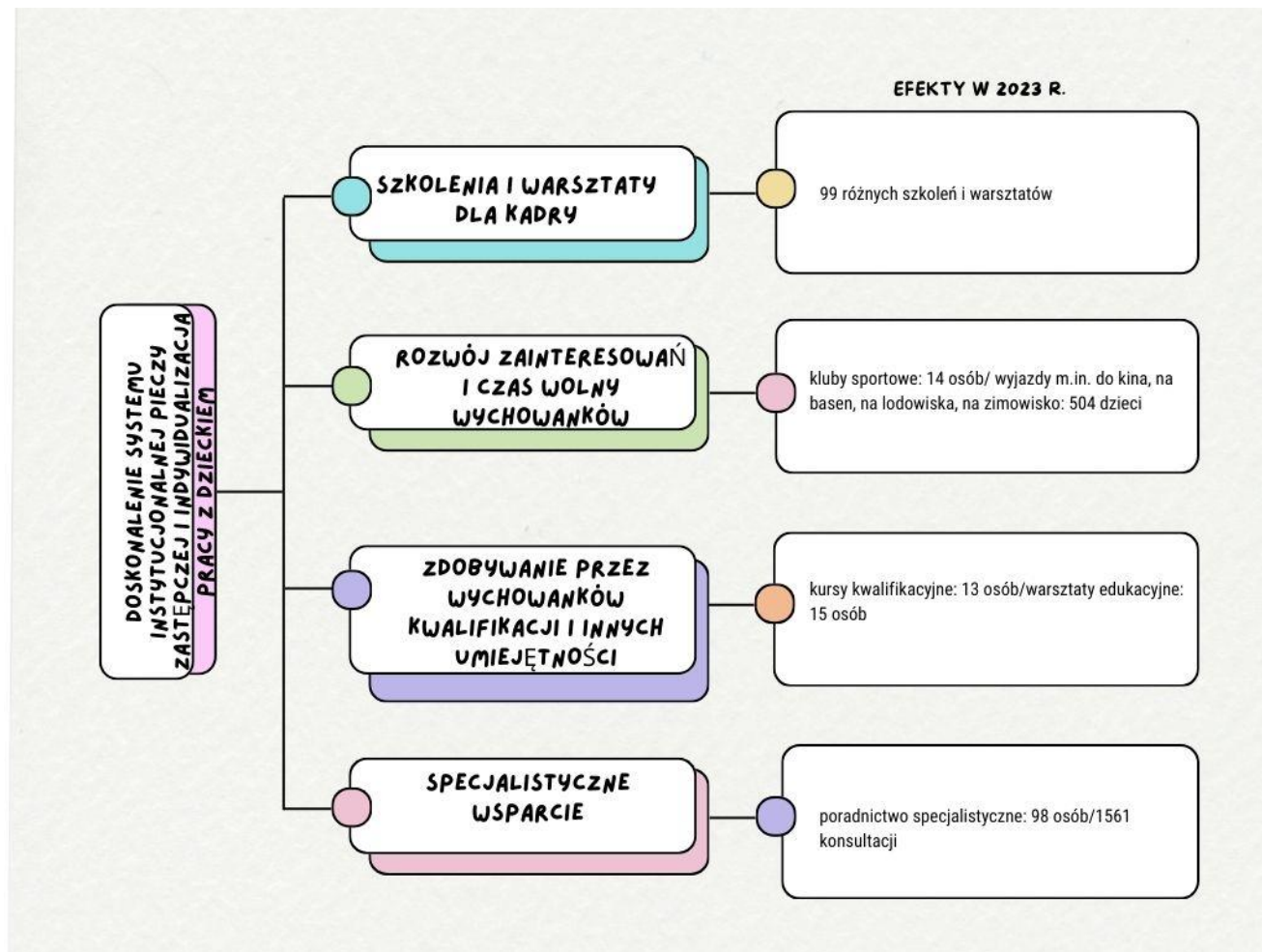

Jednym z celów Programu jest rozwój i profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej, w tym: pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych, rodzin zastępczych specjalistycznych i prowadzących rodzinne domy dziecka; doskonalenie warunków prowadzenia zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, udzielanie potrzebnego wsparcia w zależności od zgłaszanych potrzeb oraz rozwój kompetencji wychowawczych osób sprawujących funkcję rodzin zastępczych.

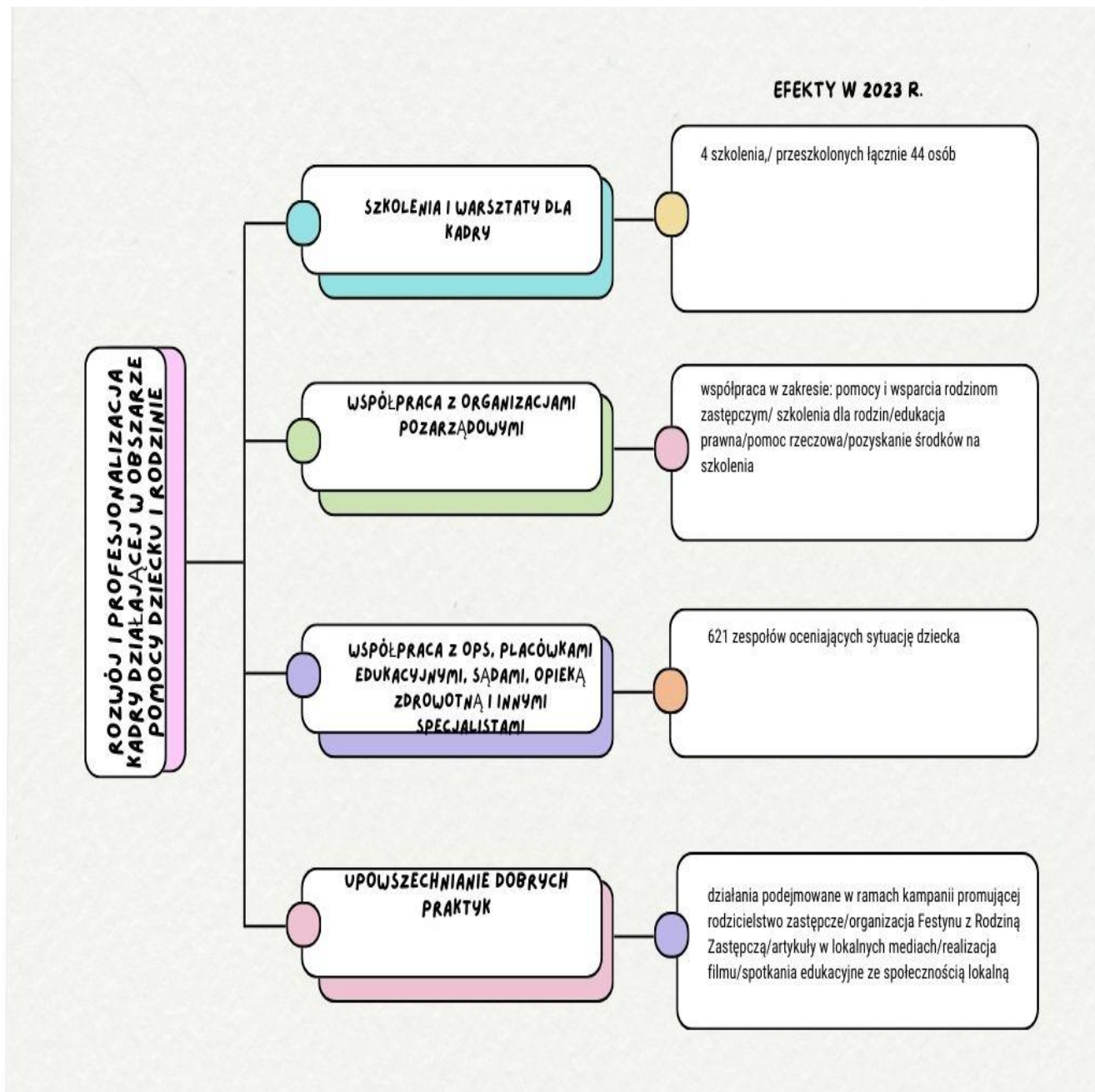
Rysunek nr 11 Rozwój i profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej

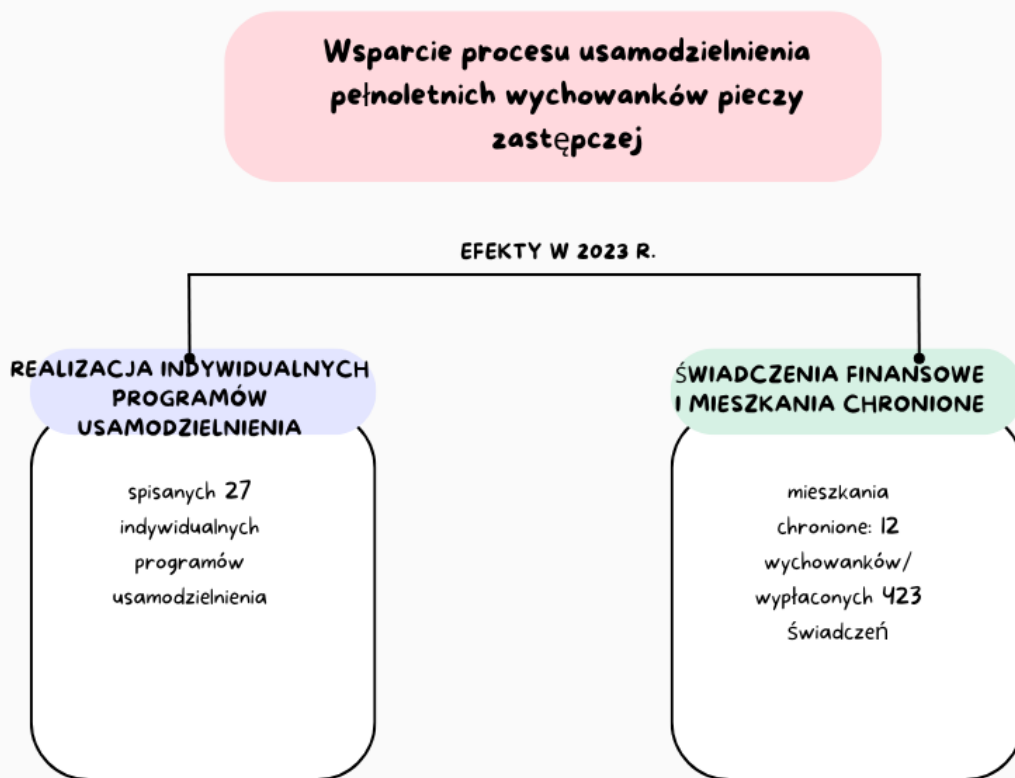
Kolejny cel Programu to doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz indywidualizacja pracy z dzieckiem poprzez wspieranie rozwoju placówek opiekuńczo – wychowawczych, zapewnienie kadrze placówek dostępu do szkoleń, doskonalenie metod pracy służących indywidualizacji pracy z dzieckiem.

Rysunek nr 12 Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz indywidualizacja pracy z dzieckiem

Jednym z celów Programu jest także rozwój i profesjonalizacja kadry działającej w obszarze wspierania dziecka i rodziny, poprzez działania w takich obszarach jak: podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących z PCPR, upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną, współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej oraz pracownikami socjalnymi, asystentami rodzin, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną.

Rysunek nr 13 Rozwój i profesjonalizacja kadry działającej w obszarze pomocy dziecku i rodzinie

Działania zaplanowane w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej zapewniają wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, poprzez podejmowanie działań adekwatnych do indywidualnych potrzeb wychowanków.

Rysunek nr 14 Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

V. Potrzeby w zakresie pieczy zastępczej na rok 2024

1. Dążenie do zwiększenia liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych w celu ograniczenia liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej – promocja rodzicielstwa zastępczego.
2. Utworzenie rodziny zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego.
3. Prowadzenie działań w kierunku pozyskania kandydatów na rodzinę pomocową.
4. Dalszy rozwój współpracy z instytucjami pracującymi na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (sąd, ośrodek adopcyjny, szkoły, przedszkola, poradnie, ośrodki pomocy społecznej, policji itp.).
5. Pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację zadań z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej.

VI. Dobre praktyki Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Festyn z Rodziną Zastępczą

PCPR ♡

Konkursy dla rodzin zastępczych

PCPR ♡

PCPR

Szkolenia dla rodziców zastępczych

Spotkania świąteczne dla dzieci

PCPR

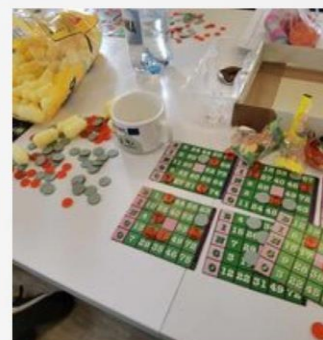

Półkolonie dla dzieci

PCPR ♡

Ferie zimowe dla dzieci

PCPR ♡

Warsztaty plastyczne dla dzieci

Wolontariusze w rodzinach zastępczych

